

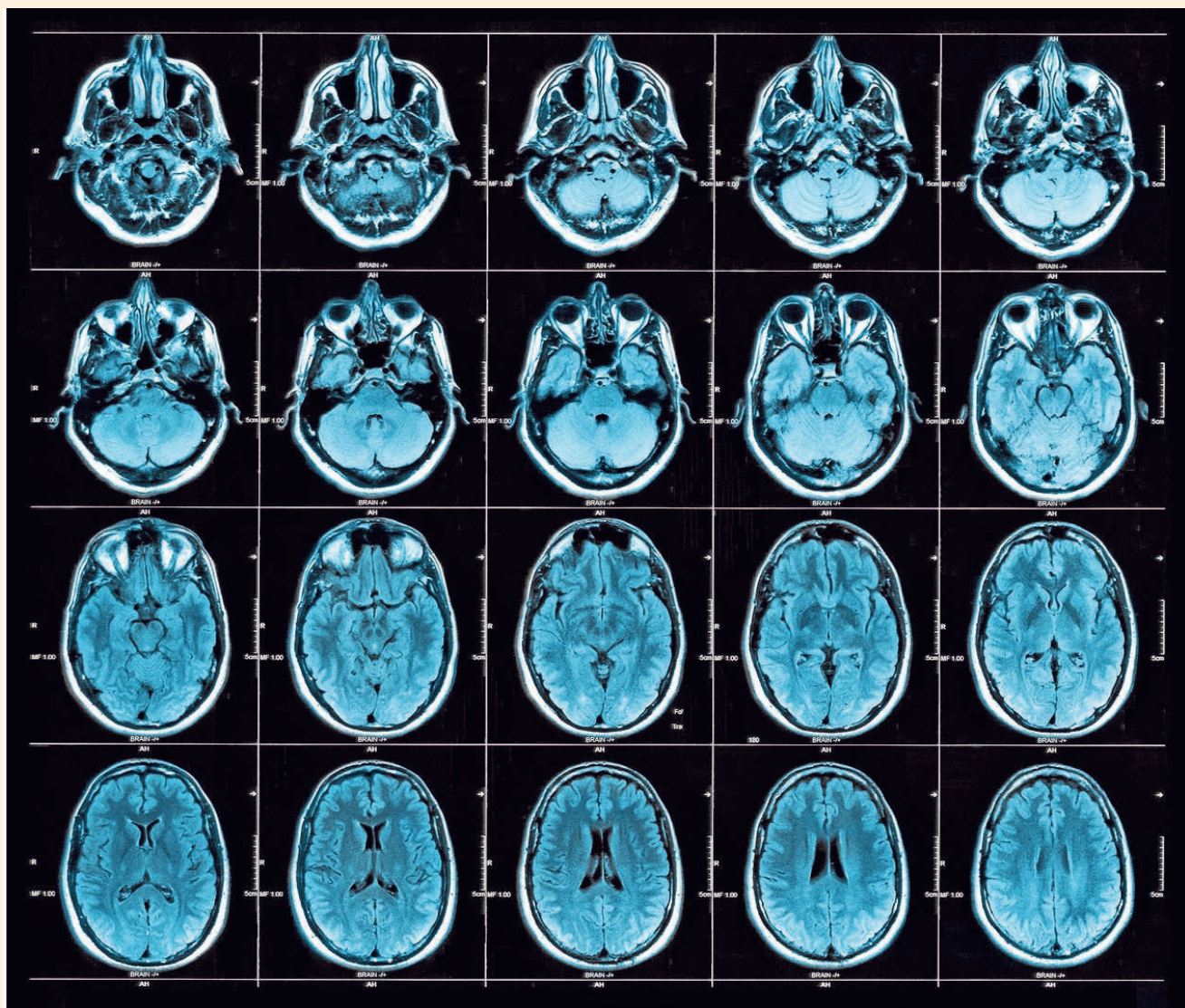
Ondernemen

De week van Stefaan Michiels

Stefaan Michiels is Senior Writer bij De Tijd

Gezondheidssector is allergisch voor economische ratio

Een foto van een hersenscan. Farmabedrijven moeten nu zwaar investeren om moeilijkere ziektes aan te pakken.

Geneesmiddelen en behandelingen worden duurder, de kosten van de gezondheidszorg stijgen snel. Maar de budgetten die de overheid daarvoor kan uittrekken, zijn beperkt. De economische ratio binnenbrengen om de schaarse middelen te verdelen wordt onvermijdelijk. Maar dat zal met afstotingsverschijnselen gepaard gaan.

In Brussel werd deze week het Observatorium voor de farmaceutische industrie boven de doopvont gehouden, een initiatief van minister van Economie Kris Peeters (CD&V). In het Observatorium zitten vertegenwoordigers van de farmabedrijven in ons land, vertegenwoordigers van de overheid en enkele academici. Ze moeten de concurrentiepositie van België op farmavak bewaken en beleidsadviezen formuleren om het investeringsklimaat te verbeteren.

De farma bloeit in ons land. Internationale reuzen als GSK, Pfizer en Johnson & Johnson hebben hier belangrijke vestigingen die actief zijn in onderzoek en productie. Daarnaast zijn er heel wat beloftevolle biofarmabedrijven als Galapagos, Ablynx en Argenx. De sector biedt werkgelegenheid aan bijna 36.000 mensen, van wie 5.000 onderzoekers en is goed voor meer dan 10 procent van de uitvoer. De farma-industrie is een van de steunpilaren van de Belgische economie.

Dat succes is er niet zomaar gekomen. De overheid

legt de sector in de watten. De biofarmabedrijven kunnen voor hun onderzoekers een korting op de socialezekerheidsbijdragen krijgen. Ze genieten van een fiscaal gunstregime voor inkomsten uit intellectuele eigendomsrechten. Daardoor kunnen ze het effectief te betalen tarief op hun winsten sterk drukken.

In een rapport over de belastingontwijking door internationale farmagiganten stipte de ngo Oxfam deze week aan dat Janssen Pharmaceutica, het Belgische dochterbedrijf van het Amerikaanse Johnson & Johnson, de voorbije jaren maar enkele procenten belasting op zijn winsten betaalde. Farmabedrijven zitten weliswaar in de gezondheidsbusiness, maar helpen om de overheidsfinanciën gezond te maken of te houden rekenen ze niet tot hun opdracht. Dat de geneesmiddelenbedrijven in België zo weinig belastingen betalen komt niet omdat ze ontwijkingsconstructies opzetten, maar vooral omdat de overheid voor hen een fiscaal gunstregime heeft opgezet. Gezien de opzet van het nieuwe Observatorium lijkt ze niet van plan dat af te zwakken.

Het voordeelregime voor de farmabedrijven botst op weinig politiek en maatschappelijk protest. Het zijn geen wapenfabrikanten, bankiers of chocoladeproducenten. Ze houden zich bezig met onderzoek naar en het fabriceren van producten en behandelingen om ziektes te bestrijden, kwalen te voorkomen en

te maken dat mensen langer leven. Dat lijkt een nobel doel waar we met zijn allen baat bij hebben. Verdienen die bedrijven niet alle aanmoediging?

Kapitalistisch spel

Maar is dat nobel doel geen scherm waarachter de echte doelstelling schuilgaat: zo veel mogelijk winst maken? Ook farmabedrijven zijn uiteindelijk gewone bedrijven die meedraaien in het kapitalistische spel. Winst is niet vies. Het vooruitzicht winst te maken is een drijfveer om nieuwe geneesmiddelen te ontwikkelen, om te blijven zoeken naar medicijnen tegen frequent of minder frequent voorkomende aandoeningen. Van de farma- en biofarmabedrijven overheidsondernemingen maken is niet de oplossing. Het zou hen minder efficiënt en dynamisch maken. Geld is nu eenmaal een krachtigere menselijke drijfveer dan respect krijgen of eer oogsten. Daar is nog geen pilletje tegen gevonden.

De farma-industrie heeft al heel wat bereikt in de aanpak van banale of veel voorkomende kwalen. In een volgende stap moeten de moeilijkere problemen of de zeldzamere ziektes worden aangepakt. Dat vergt in het eerste geval grote investeringen in onderzoek en ontwikkeling, in het tweede geval is

de mogelijke afzetmarkt niet zo groot. Resultaat: de medicijnen worden stevig geprijsd.

Dat doet de vraag rijzen: hoe duur mag een medicijn zijn? Het antwoord ligt voor de hand. De prijs moet in de verhouding staan tot de baten die het oplevert. De maatschappelijke baten kunnen perfect worden berekend. Maar als het om gezondheidskwesties gaat, vinden heel wat mensen dat de economische logica moet wijken. Als je naar de individuele gevallen kijkt, zal iedereen de baten anders beoordelen - de patiënt in de eerste plaats. Het is bijzonder subjectief.

In de Verenigde Staten oogste Nirmal Mulye, de topman van een middelgroot farmabedrijf, eerder deze maand heel wat kritiek met zijn uitspraak dat het zijn morele plicht was zoveel mogelijk winst te maken en zijn product voor de hoogst mogelijke prijs te verkopen. 'Dit is nu eenmaal een kapitalistische economie. Als je niet genoeg winst maakt, kan je niet in de business blijven.' Zijn bedrijf, Nostrum Laboratories, had de prijs voor een antibioticum tegen blaasontsteking verviervoudigd, van 475 naar 2.392 dollar. Nostrum Laboratories is in de VS een van de twee bedrijven die het middel produceren. Is de hogere prijs overdreven? Hou een rondvraag en de grote meerderheid zegt van wel. Met 1.000 euro voor de nieuwste iPhone neertellen hebben ze minder problemen.

Subsidiepotje

Het idee is dat gezondheidszorg voor iedereen betaalbaar moet zijn en dat het niet kan dat alleen mensen die veel geld hebben bepaalde belangrijke medicijnen kunnen betalen. Daarom wordt in veel Europese landen een groot aantal geneesmiddelen gesubsidieerd. De overheid spreekt met de farmabedrijven de prijs af die ze voor een geneesmiddel mogen aanrekenen, en neemt een deel ervan voor haar rekening. De kostprijs wordt op die manier voor een stuk gesocialiseerd.

Voor de farmabedrijven is dat een prima oplossing. Het ondersteunt hun verkoop, want de geneesmiddelen blijven betaalbaar voor de patiënten. De facto zijn het de geneesmiddelenproducenten die worden gesubsidieerd.

Maar medicijnen en behandelingen worden almaar duurder en het subsidiepotje is eindig, zelfs als het regelmatig wordt bijgevuld. Er moeten dus keuzes worden gemaakt. Dat is lastig. Niet alleen farmabedrijven zullen af en toe ontgoocheld worden, ook een aantal patiënten blijft daardoor in de kou staan.

De Britse gezondheidsdienst NICE (National Institute for Health and Care Excellence) gaf deze week een negatief advies over de gedeeltelijke terugbetaling van een innovatieve kankertherapie van de farmagroep Novartis, met een prijskaartje van 282.000 pond (315.000 euro). Dat kan een gemiddelde patiënt nooit uit eigen zak betalen. De financiële tussenkomst van de overheid moet dus aanzienlijk zijn. Maar NICE heeft twijfels of de baten van de behandeling opwegen tegen de kosten ervan. Het is een moeilijke afweging: waar geven we ons geld aan uit? Die afweging levert winnaars op, maar ook verliezers.

De gezondheidseconoom Lieven Annemans pleitte er deze week in De Tijd voor dat ook in België de overheid, als ze zich buigt over het al dan niet terugbetalen van geneesmiddelen, kijkt naar de kosteneffectiviteit ervan. Er moet meer rekening worden gehouden met de economische rationaliteit, stelt hij.

Gezien de snel stijgende kosten van de gezondheidszorg is dat onvermijdelijk. De budgetbeperking is er. Maar de economische logica binnenbrengen in de gezondheidszorg wordt een bijzonder moeilijke oefening. Er zullen vast en zeker afstotingsverschijnselen optreden. Die opvangen wordt een grote uitdaging.

De overheidsfinanciën gezond helpen maken rekenen farmabedrijven niet tot hun opdracht.